

BREU INFORME METODOLÒGIC DE L'INFORME D'ACTITUDS I VALORACIONS ENVERS EL VALENCIÀ

-CONTEXT:

El País Valencià compta amb dos llengües cooficials: el valencià i el castellà. Una característica d'un país bilingüe és que dos llengües en contacte poden esdevindre dos llengües en conflicte, tal com passa al País Valencià. Tenim, per una banda, el castellà com a llengua majoritària i majoritzada i el valencià (la llengua pròpia) com a llengua minoritària i minoritzada. Quan parlem de majorització i minorització lingüística ens referim a les polítiques per fer que una llengua s'acabe per imposar a l'altra. El castellà, des de fa uns segles, està avançant al nostre país a tots els àmbits, arraconant cada vegada més la llengua pròpia del nostre país. D'esta situació poden esdevindre's actituds diglòssiques i d'autoodi. La diglòssia pot presentar-se en aquells països bilingües quan una de les llengües gaudix de prestigi o privilegis socials o polítics superiors, com seria el cas del País Valencià. Sovint el valencià es reserva cap a àmbits privats i el castellà fruïx d'un monopoli als àmbits públics, cultes o formals.

També són habituals reaccions d'autoodi de valencians cap a la seua mateixa cultura i identitat: l'espanyolisme ha aconseguit (després de segles d'educació nacionalista espanyola) imposar uns marcs mentals on la compatibilització de l'espanyolitat i les llengües no-espanyoles a l'Estat espanyol són impossibles. A més a més, s'han creat baralles identitàries artificioses per tal de fer malbé a la llengua, com el secessionisme lingüístic que nega la unitat de la llengua catalana. Totes estes qüestions nacionalistes i lluites culturals han aconseguit aplanar el camí perquè el castellà puga imposar-se al nostre país en pràcticament tots els àmbits.

-INFORME OBSERVATORI DEMOGRAFIA:

L'informe de Valoracions i actituds envers el valencià s'ha fet acudint a la base de dades disponibles a l'Arxiu Rafael Ninyoles, publicat per la Subdirecció General de Política lingüística de la Conselleria d'Educació. S'ha fet treballant la sèrie històrica, des de les primeres enquestes després de la conformació del País Valencià en comunitat autònoma fins a les més actuals. D'esta manera, doncs, tractem amb dades d'enquestes des de l'any 1988 fins al 2022.

Les enquestes sobre la situació del valencià s'agrupen al web de la Conselleria

d'Educació en quatre categories: ús general (baròmetre i enquestes de coneixement i ús social del valencià -que són treballades per la mateixa Conselleria- i coneixement del valencià segons dades del Padró i Cens –que són publicades per l'INE i difoses per la Conselleria), ús en l'administració (autònoma, de sanitat, de justícia i local), ús social (en ciutats valencianes, en sectors econòmics, en mitjans de comunicació o en altres àmbits). En el nostre cas, hem acudit a totes les enquestes i hem treballat sobre aquelles preguntes i dades que fan referència a aspectes relacionats amb les actituds i opinions que la ciutadania té cap al valencià. No ens hem centrat, doncs, en analitzar la quantitat de parlants per regions o les situacions en què una persona tria parlar en valencià (o castellà), sinó que hem volgut analitzar aquelles en les persones emeten opinions, valoracions o actituds cap a la llengua pròpia del país.

Per tal de fer l'anàlisi s'han seleccionat preguntes específiques que s'han cregut rellevants per al present estudi. Després s'ha treballat amb l'aplicació d'Excel per a netejar les dades, poder uniformitzar-les i procedir a les comparacions. Les dades seran oferides a escala aïllada i comparativa i sempre a diferents nivells de precisió, segons les necessitats de l'anàlisi comparativa: en l'àmbit global (de tot el país), a nivell provincial (seguint la divisió administrativa provincial) i a escala regional. Quan parlem de nivell regional, es consideren sis regions (cinc de valencianoparlants i una de castellanoparlant): Regió d'Alacant (que inclou les comarques del Baix Vinalopó, l'Alacantí, les Valls del Vinalopó, la Marina Baixa), la regió d'Alcoi-Gandia (la Marina Alta, el Comtat, l'Alcoià, la Vall d'Albaida, la Safo, la regió de València i àrea metropolitana (comarca-ciutat de València, l'Horta Nord, l'Horta Oest, l'Horta Sud), la regió de València (la Ribera Baixa, la Ribera Alta, la Costera, el Camp de Túria, el Camp de Morvedre), la regió de Castelló (la Plana Baixa, la Plana Alta, l'Alcalatén, l'Alt Maestrat, el Baix Maestrat, els Ports) i la regió castellanoparlant, que alhora es dividix en dos subregions: les castellanoparlants del nord (o regió de Requena-Sogorb) que inclou les comarques del Alto Mijares, el Alto Palancia, el Rincón de Ademuz, los Serranos, la Hoya de Buñol, la Plana de Utiel-Requena, el Valle de Cofrentes-Ayora, la Canal de Navarrés, i la subregió de comarques castellanoparlants del sud (o regió d'Oriola), que inclou el Alto Vinalopó, el Vinalopó Medio i la Vega Baja.

L'estructura que seguirà el present informe és la següent: tractarem l'evolució de les actituds i valoracions del valencià al llarg de la sèrie històrica (1985-2021) a partir de les dades del baròmetre i enquestes de coneixement i ús social del valencià, referint-nos sempre a l'ús del valencià en termes globals. Seguidament, tractarem les

valoracions i actituds del valencià a les ciutats valencianes concretes: Alacant-Elx, València i Castelló. L'informe continuarà analitzant les valoracions i actituds a diferents estaments de l'administració valenciana: l'administració autonòmica, de sanitat, de justícia i la local, fent l'anàlisi sempre de manera comparativa tractant d'esbrinar en quines es donen situacions més diglòssiques o d'autoodi i en quines s'aposta per una major normalitat del valencià. Acabarem amb les valoracions i actituds a diferents sectors econòmics, especialment a l'àmbit comercial. S'ha cregut innecessari fer l'anàlisi del valencià als mitjans de comunicació, ja que la sèrie històrica és 1988 fins al 1996. En eixe moment la televisió pública valenciana era Canal 9 (TVV) i el panorama és molt diferent després del seu tancament i l'obertura d'À Punt, en particular perquè els usos del valencià en els dos mitjans de comunicació és molt diferent. Cal assenyalar que totes les dades són oferides en termes globals, provincials i regionals.

-OBJETIU:

El nostre propòsit és el d'estudiar les actituds i valoracions dels valencians cap a la seua llengua. Este informe té un propòsit comparatiu clar i evident: volem analitzar l'evolució de les actituds del valencià des de la primera enquesta que tenim disponible (1988) fins a l'actualitat (l'última enquesta publicada data de 2023). El recorregut de la sèrie històrica agafa pràcticament la totalitat del període autonòmic (exceptuant els sis primers anys, sense comptar el període preautonòmic). Volem analitzar si la institució de la Generalitat Valenciana ha sigut útil en la tasca cultural i identitària de millorar la valoració dels valencians respecte del valencià després de 40 anys de dictadura franquista.

A més a més, uns dels propòsits del present informe és establir si la LUEV (Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià) ha sortit efectes pel que respecta a la valoració del valencià per part dels valencians i si ha aconseguit augmentar l'estima dels valencians cap a la seua llengua o, si pel contrari, en ha fragmentat com a societat encara més.

- ANÀLISI DE LA MOSTRA

Dades de la mostra

- Font: Conselleria d'Educació GVA (Arxiu Ninyoles: Enquestes sobre la situació del valencià)
- Període base: Període autonòmic
- Primera enquesta analitzada: 1985
- Última enquesta analitzada: 2022
- Elaboració de l'informe: abril-maig 2024

Població estadística:

Població resident al País Valencià, tant de regions valencianoparlants com castellanoparlants, independentment de la seua llengua materna. En certes enquestes, es demana gent de sectors concrets i especialitzats.

Unitats estadístiques:

- Persones residents a la Comunitat Valenciana

Àmbit geogràfic:

País Valencià. Tractat com a conjunt, a nivell provincial (seguint la divisió administrativa provincial) i a escala regional. Quan parlem de nivell regional, es consideren sis regions (cinc de valencianoparlants i una de castellanoparlant): Regió d'Alacant (que inclou les comarques del Baix Vinalopó, l'Alacantí, les Valls del Vinalopó, la Marina Baixa), la regió d'Alcoi-Gandia (la Marina Alta, el Comtat, l'Alcoià, la Vall d'Albaida, la Safo, la regió de València i àrea metropolitana (comarca-ciutat de València, l'Horta Nord, l'Horta Oest, l'Horta Sud), la regió de València (la Ribera Baixa, la Ribera Alta, la Costera, el Camp de Túria, el Camp de Morvedre), la regió de Castelló (la Plana Baixa, la Plana Alta, l'Alcalatén, l'Alt Maestrat, el Baix Maestrat, els Ports) i la regió castellanoparlant, que alhora es dividix en dos subregions: les castellanoparlants del nord (o regió de Requena-Sogorb) que inclou les comarques del Alto Mijares, el Alto Palancia, el Rincón de Ademuz, los Serranos, la Hoya de Buñol, la Plana de Utiel-Requena, el Valle de Cofrentes-Ayora, la Canal de Navarrés, i la subregió de comarques castellanoparlants del sud (o regió d'Oriola), que inclou el Alto Vinalopó, el Vinalopó Medio i la Vega Baja.

Preparació de dades:

S'ha treballat sobre l'Arxiu Ninyoles de la Conselleria d'Educació, consultant les dades per províncies o regions. Per tal de fer l'anàlisi s'han seleccionat preguntes específiques que s'han cregut rellevants per al present estudi. Després s'ha treballat amb l'aplicació d'Excel per a netejar les dades, poder uniformitzar-les i procedir a les comparacions.

Enquestes utilitzades:

Ús general: Baròmetre i enquestes de coneixement i ús social del valencià

1. *Coneixement i ús social del valencià* (1985)
2. *Coneixement i ús social del valencià* (1992)
3. *Coneixement i ús social del valencià* (1995)
4. *Coneixement i ús social del valencià* (2001)
5. *Coneixement i ús social del valencià* (2005)
6. *Coneixement i ús social del valencià* (2010)
7. *Coneixement i ús social del valencià* (2015)
8. *Coneixement i ús social del valencià* (2021)

Ús en l'administració

9. *Enquesta d'actituds i usos lingüístics en la sanitat pública valenciana* (2017)
10. *Enquesta d'actituds i usos lingüístics en la justícia valenciana* (2017)
11. *Enquesta d'actituds i usos lingüístics en l'Administració local valenciana* (2018)
12. *Ús del valencià en l'Administració de la Generalitat* (2022)

Ús social: ciutats valencianes

13. *Cultura i llengua en la dinàmica social de la ciutat de València* (1993)
14. *Alacant–Elx: espais culturals, economia i territori* (1994)
15. *Cultura i llengua en la dinàmica social de la ciutat de Castelló de la Plana* (1995)
16. *Cultura i llengua en la dinàmica social de la ciutat de València* (2006)
17. *Ús del valencià en el municipi d'Alacant* (2008)

Ús social: sectors econòmics: el valencià a l'àmbit comercial

18. *El valencià en l'àmbit comercial i financer* (1986)
19. *Situació sociolingüística en l'àmbit empresarial: sector terciari avançat* (1987)
20. *El valencià en l'àmbit comercial i de consum* (1991)
21. *El valencià a les grans superfícies comercials: València i àrea metropolitana* (1993)